

**OILADA BOLALARNI VATANPARVARLIK RUHIDA
TARBIYALASHNING SHAKL, METOD VA VOSITALARI**

Abdurashidova Xulkar Alisher qizi

Baxromova E'zoza Bahodir qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti Pedagogika yo'nalishi

Annotatsiya: Ushbu maqolada oilada bolalarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning mazmuni, ahamiyati hamda samarali shakl, metod va vositalari yoritilgan. Tadqiqotda ota-onaning shaxsiy namunasi, milliy qadriyatlar asosidagi tarbiya, turli ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, xalq og'zaki ijodi namunalari, o'yin texnologiyalari, oilaviy munosabatlar madaniyati orqali bolalarda Vatanga muhabbat, sadoqat, fuqarolik burchini his qilish, milliy g'urur va mas'uliyatni shakllantirish yo'llari tahlil etilgan. Maqolada oila muhitining bola dunyoqarashi shakllanishidagi o'rni asoslab berilgan bo'lib, vatanparvarlik tarbiyasida uzluksizlik, hamkorlik va pedagogik yondashuvlarning dolzarbligi ko'rsatib o'tilgan.

Annotation: This article discusses the content, importance, effective forms, methods and means of raising children in the spirit of patriotism in the family. The study analyzes the ways of forming love for the Motherland, loyalty, a sense of civic duty, national pride and responsibility in children through the personal example of parents, upbringing based on national values, various spiritual and educational activities, examples of folk oral art, game technologies, and the culture of family relations. The article substantiates the role of the family environment in the formation of a child's worldview, and shows the relevance of continuity, cooperation and pedagogical approaches in patriotic education.

Аннотация: В статье рассматриваются содержание, значение, эффективные формы, методы и средства воспитания детей в духе патриотизма в семье. Анализируются пути формирования у детей любви к

Родине, преданности, чувства гражданского долга, национальной гордости и ответственности через личный пример родителей, воспитание на основе национальных ценностей, различные духовно-просветительские мероприятия, образцы народного устного творчества, игровые технологии, культуру семейных отношений. В статье обосновывается роль семейной среды в формировании мировоззрения ребенка, показана актуальность преемственности, сотрудничества и педагогических подходов в патриотическом воспитании.

Kalit soʻzlar: oila, vatanparvarlik tarbiyasi, ota-ona namunasi, maʼnaviy qadriyatlar, fuqarolik burchi, milliy gʻurur, taʼlim-tarbiya.

KIRISH

Yosh avlodni Vatanga sadoqat ruhida tarbiyalash jamiyat taraqqiyoti va davlat barqarorligini taʼminlashning muhim omillaridan biridir. Chunki vatanparvarlik – har bir fuqaroning oʻz yurtiga muhabbati, uning ravnaqi uchun masʼuliyatni his qilishi va fidoyilik koʻrsatishiga undovchi yuksak tuygʻudir. Bu xislatning poydevori esa, avvalo, oilada qoʻyiladi. Oila – bola ongida milliy qadriyatlar, maʼnaviy-estetik qarashlar, ijtimoiy fazilatlar, Vatanga mehr va gʻururni shakllantiruvchi birlamchi tarbiya muhitidir. Bugungi globallashuv, axborot texnologiyalari tez surʼatlarda rivojlanayotgan davrda yoshlarning dunyoqarashi, maʼnaviy immuniteti va fuqarolik pozitsiyasini mustahkamlash dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Shu bois, oilada vatanparvarlik tarbiyasining shakl, metod va vositalarini zamonaviy yondashuvlar asosida takomillashtirish, ota-onalar pedagogik madaniyatini oshirish, milliy anʼana va urf-odatlarini tarbiya jarayonida samarali qoʻllash muhim vazifalardan sanaladi. Mazkur ishda oilada vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning mazmuni, tamoyillari va samarali pedagogik mexanizmlari ilmiy jihatdan tahlil etiladi.

ASOSIY QISM

Oilada bolalarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash — bu yosh avlod ongida Vatanga muhabbat, milliy gʻurur, sadoqat, masʼuliyat va fuqarolik burchini

shakllantirishga qaratilgan uzluksiz jarayondir. Oila bola hayotidagi ilk tarbiya maskani bo'lib, unda milliy qadriyatlarga hurmat, yurtni ardoqlash, ajdodlar merosiga ehtirom, jamiyat rivojiga munosib hissa qo'shish kabi fazilatlar shakllanadi. Bola avvalo ota-onasining ona yurtga munosabatini kuzatadi, ularning mehnatkashligi, halolligi, jamiyatdagi faolligidan ibrat oladi va shu asosda shaxs sifatida kamol topadi. Oilada vatanparvarlik tarbiyasini samarali tashkil etishda turli shakllardan foydalaniladi. Jumladan, ota-ona va bola o'rtasida mazmunli suhbatlar o'tkazish, Vatan tarixi, buyuk shaxslar merosi, mustaqillik qadri, davlat ramzlarining ahamiyati haqida muloqotlar tashkil qilish muhimdir. Shuningdek, tarixiy adabiyotlarni birgalikda o'qish, muzey, tarixiy obidalar, yodgorliklar va muqaddas ziyoratgohlarga birgalikda tashrif buyurish vatanparvarlik tuyg'usini mustahkamlaydi. Milliy bayramlarni nishonlash, oilaviy qadriyat va urf-odatlarini saqlash va davom ettirish ham o'ta muhim tarbiyaviy vositadir. Vatanparvarlik tarbiyasida metodlarning ham o'zni beqiyosdir. Suhbat va tushuntirish metodi orqali ota-ona bolaga milliy qadriyatlarning mazmunini yoritadi, o'rnak ko'rsatish metodi esa eng samarali yo'ldir. Ota-onaning o'zi Vatanga sadoqatli bo'lsa, bolada ham bu tuyg'u tabiiy ravishda shakllanadi. Amaliy faoliyat metodi — xayriya ishlarida, ekologik tadbirlarda qatnashish, jamiyatga foydali ishlarni amalga oshirish orqali bolada ijtimoiy mas'uliyat tuyg'usini kuchaytiradi. Rag'batlantirish metodi esa vatanparvarlikka oid to'g'ri xatti-harakatlarni qo'llab-quvvatlab, bola motivatsiyasini oshiradi. Oilada vatanparvarlik tarbiyasida adabiyot, san'at namunalariidan foydalanish, davlat ramzlarini hurmat qilish, xalq og'zaki ijodi — ertaklar, dostonlar, maqollar, rivoyatlardan keng foydalanish muhimdir. Milliy urf-odatlar, marosimlar, tarbiyaviy filmlar va ijtimoiy faol hayot esa bu jarayonning tabiiy vositalaridir. Shu orqali bola o'z yurtining tarixini, bugungi taraqqiyot jarayonlarini anglaydi va kelajakda Vatan ravnaqi uchun xizmat qilish zarurligini his qiladi. Oilada vatanparvarlik tarbiyasini to'g'ri va izchil tashkil etish orqali jamiyatga ma'naviy barkamol, fidoyi, burchini anglaydigan va erkin fikrlaydigan yoshlar yetishib chiqadi. Zero, Vatan ravnaqi har bir oiladan, har bir farzand tarbiyasidan boshlanadi.

Oilada vatanparvarlik tarbiyasining mazmuni nafaqat tarixiy ma'lumotlar berish bilan cheklanmaydi, balki bolada Vatan ravnaqi yo'lida shaxsiy mas'uliyatni sezdirishga ham qaratiladi. Bugungi kunda yoshlar o'rtasida ijtimoiy faollik va tashabbuskorlikni oshirish zarurati ortib bormoqda. Shuning uchun ota-onalar farzandlariga bilim olish, kasb tanlash, jamiyatda o'z o'rnini topish orqali ham Vatanga xizmat qilish mumkinligini tushuntirib borishlari lozim. Har bir bola "Men bu yurtga kerakman", "Men shu Vatan uchun mas'ulman" degan fikr bilan voyaga yetishi muhim. Vatanparvarlik tarbiyasida oilaning ma'naviy muhitini sog'lom tashkil etish hal qiluvchi ahamiyatga ega. Oiladagi birdamlik, mehr-oqibat, o'zaro hurmat, burchni ado etish kabi qadriyatlar bolaga bevosita ta'sir qiladi. Ota-ona o'rtasidagi totuvlik, mehnatsevarlik hamda mas'uliyatli hayot tarzi bolaga tabiiy o'rnak bo'ladi. Zotan, oilada shakllangan ijobiy psixologik muhit Vatan ravnaqi uchun intiluvchi, ma'naviy mustahkam shaxsni voyaga yetkazadi. Bugungi texnologik taraqqiyot sharoitida farzand tarbiyasida raqamli madaniyatga e'tibor berish ham samaralidir. Internet va media mahsulotlari orasida vatanparvarlik ruhidagi kontentlarni tanlab, bolaga tavsiya qilish, milliy qadriyatlarni aks ettiruvchi filmlar va ko'rsatuvlarni birgalikda tomosha qilish, tarixiy shaxslar hayoti bilan tanishtirish ta'lim jarayonini boyitadi. Shu bilan birga, zararli axborotlarga nisbatan ongli immunitet hosil qilishda ota-onaning nazorati va tushuntirish ishlari muhim o'rin tutadi. Shuningdek, vatanparvarlik tarbiyasida ekologik madaniyatni shakllantirish ham dolzarbdir. Atrof-muhitni asrash, daraxt ekish, tabiatni muhofaza qilish bo'yicha kichik amaliy tadbirlar bolada tabiatga mehr orqali Vatanga sadoqat tuyg'usini mustahkamlaydi. Yurt manzaralariga mehr, ona tabiatni asrash ham vatanparvarlikning muhim ko'rinishidir. Yanada samarali natijaga erishish uchun ota-onalar, ta'lim muassasalari va mahalla hamkorligining kuchaytirilishi zarur. Oilada berilgan tarbiya maktabdagi ma'naviy darslar, tadbirlar va uchrashuvlar bilan uyg'unlashganda natija yanada mukammal bo'ladi. Shu ma'noda, "oilam-maktab-mahalla" hamkorligi vatanparvar yoshlarni kamol toptirishda muhim mexanizm sifatida xizmat qiladi. Natijada, oilada maqsadli va tizimli ravishda olib borilgan vatanparvarlik tarbiyasi bolani nafaqat bilimli va ma'naviy yetuk, balki o'z

Vataniga muhabbat bilan qaraydigan, jamiyatga foydali shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi. Bu jarayon izchil, mehrlil va maqsadga yo'naltirilgan bo'lsa, jamiyatimizda kelajak avlodning ma'naviy qiyofasi yanada yuksak bo'ladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, oilada bolalarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash jamiyat taraqqiyoti va davlat barqarorligini ta'minlovchi eng muhim omillardan biridir. Vatanparvarlik tarbiyasi avvalo oila muhitidan boshlanib, ota-onaning shaxsiy namunasi, milliy qadriyatlar, urf-odatlar va hayotiy tajriba orqali shakllanadi. Oilada sog'lom ma'naviy-psixologik muhit yaratish, bolalarda Vatanga mehr, mas'uliyat va fidoyilik tuyg'ularini uyg'otish, ularda yurt manfaati yo'lida faol bo'lishga undash muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi globallashuv va axborot makoni kengaygan davrda ota-onalar farzandlarda raqamli madaniyatni to'g'ri shakllantirish, zararli axborotlardan himoyalash va milliy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalashlari zarur. Shuningdek, "oila–maktab–mahalla" hamkorligi vatanparvarlik tarbiyasining izchilligi va samaradorligini oshiradi. Demak, vatanparvarlik tarbiyasi tizimli, ongli va maqsadli ravishda amalga oshirilganda, yosh avlodda yurtga sadoqat, burchni ado etish, mehnatsevarlik, halollik va mas'uliyat kabi fazilatlar shakllanadi. Shu tariqa jamiyatimizda komil, ma'naviy yetuk, milliy g'urur va yurtparvarlik tuyg'ulariga ega bo'lgan yangi avlod voyaga yetadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2023.
2. “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonun. – Toshkent, 2020.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti qarori: “Yoshlarni ma’naviy va axloqiy jihatdan tarbiyalash, ularga milliy g‘oya asoslarini singdirish to‘g‘risida”. – Toshkent, 2021.
4. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat — yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
5. Hasanboyeva O., Inoyatov O., To‘xliyev B. Pedagogika. – Toshkent: O‘qituvchi, 2021.
6. Yuldashev M., Raximov B. Oila pedagogikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2020.
7. Abdullayeva Q., Jo‘rayev R. Ma’naviyat asoslari va tarbiya. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2022.
8. G‘ofurov K. Ma’naviy tarbiya masalalari. – Toshkent: O‘zbekiston, 2019.
9. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarorlari va ta’limga oid me’yoriy hujjatlar.
10. Internet manbalari:
www.lex.uz
www.pedagog.uz
www.ziyouz.com